

УДК 78.071.1(477) Станкович:788.11:001.98
DOI 10.32461/2226-3209.4.2025.352018

Цитування:

Фик Ю. В. Роль труби у творчості Євгена Станковича (за матеріалами інтерв'ю з композитором). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 4. С. 394–399.

Фик Юрій Вікторович,
аспірант Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
<https://orcid.org/0009-0009-3900-1805>
dmz2123.yfik@dakkkim.edu.ua

Fyk Yu. (2025). Role of Trumpet in Oeuvre by Yevhen Stankovych (based on interview materials with the composer). *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 4, 394–399 [in Ukrainian].

РОЛЬ ТРУБИ У ТВОРЧОСТІ ЄВГЕНА СТАНКОВИЧА (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ІНТЕРВ'Ю З КОМПОЗИТОРОМ)

Метою статті є висвітлити семантичні, жанрово-стильові та філософські аспекти функціонування труби у творчості Євгена Станковича. Основою для аналізу є його авторські висловлювання, які були зафіксовані під час бесіди-інтерв'ю 19 серпня 2025 року. У центрі уваги дослідження – виявлення індивідуальних особливостей тембрового мислення композитора, зокрема щодо специфіки трактування труби як одного з найбільш експресивних інструментів симфонічного оркестру. **Методологічну основу** статті становить поєднання дослідницьких підходів, необхідних для повноцінного аналізу композиторського світогляду: аналітичного (для виокремлення та класифікації функцій труби), інтерпретаційного (для розкриття семантичних шарів її використання) та герменевтичного (для глибокого осягнення авторського задуму). Єдність теоретичного та емпіричного рівнів аналізу включає узагальнення ключових положень сучасної музикознавчої думки щодо інструментальної семантики та творчості Євгена Станковича в поєднанні з ексклюзивними коментарями самого композитора. Такий двоєдиний підхід дає можливість максимально точно реконструювати індивідуальну логіку його творчої візії, з'ясувати внутрішні мотиви тембрових рішень та інструментальних уподобань. **Наукова новизна** статті полягає в тому, що вперше в українському музикознавстві на основі першоджерела – особистих, раніше неопублікованих висловлювань Євгена Станковича, зафіксованих під час спеціалізованого інтерв'ю, – систематизовано та глибоко розкрито його погляди на семантику труби. **Висновки.** Роль труби у творчості Євгена Станковича постає багатопланою: від драматургічного структуротворення до символічного осмислення як голосу внутрішнього пориву й духовної енергії. Ставлення композитора до інструмента ґрунтується на творчій інтуїції, філософічності та довірі «внутрішньому голосу».

Ключові слова: творчість Євгена Станковича, труба, темброве мислення, семантика інструмента, українська музика.

Fyk Yurii, Postgraduate Student, National Academy of Culture and Arts Management

Role of Trumpet in Oeuvre by Yevhen Stankovych (based on interview materials with the composer)

The purpose of the article is to reveal the semantic, genre-stylistic, and philosophical aspects of the trumpet's functioning in Yevhen Stankovych's oeuvre. The basis for the analysis is the composer's personal statements, which were recorded during an interview on 19 August 2025. The research focuses on identifying the individual peculiarities of the composer's timbre thinking, specifically regarding the interpretation of the trumpet as one of the most expressive instruments in the symphony orchestra. **The methodological foundation** of the study is a systematic combination of key approaches necessary for a comprehensive analysis of the composer's worldview: analytical (for dismembering and classifying the trumpet's functions), interpretive (for uncovering the semantic layers of its use), and hermeneutical (for a profound understanding of the author's intent). The unity of the theoretical and empirical levels of analysis includes: summarising the key tenets of contemporary musicological thought concerning instrumental semantics and Yevhen Stankovych's oeuvre, combined with the composer's exclusive comments. This dichotomous approach makes it possible to reconstruct the individual logic of his creative vision with maximum accuracy, and to clarify the internal motives behind his timbre decisions and instrumental preferences. **The scientific novelty** of the article lies in the fact that, for the first time in Ukrainian musicology, the composer's views on the semantics of the trumpet have been systematically and thoroughly revealed based on a primary source – personal, previously unpublished statements by Yevhen Stankovych, recorded during a specialised interview. **Conclusions.** The role of the trumpet in Yevhen Stankovych's oeuvre proves to be multifaceted: ranging from dramaturgical structure-building to its symbolic interpretation as the voice of inner impulse and spiritual energy. The composer's attitude toward the instrument is based on creative intuition, philosophical depth, and trust in the 'inner voice'.

Keywords: Yevhen Stankovych's oeuvre, trumpet, timbre thinking, instrumental semantics, Ukrainian music.

*Я пишу те, що відчуваю зараз,
довіряючи внутрішньому голосу,
і вже він диктує роль кожного
інструмента в певний момент,
у конкретному творі.*

Євген Станкович

Актуальність теми дослідження. Звернення до живого діалогу з митцем у дискурсі перманентного розширення інформаційного простору та переосмислення мистецьких явищ постає незамінним інструментом верифікації дослідницьких гіпотез, що дає змогу інтегрувати суб'єктивний досвід у загальну наукову парадигму та надати мистецтвознавчій інтерпретації максимальної об'єктивності. Саме безпосереднє, живе спілкування дає можливість досягнути внутрішню логіку композиторського мислення, мотивацію художніх рішень, семантику музичних образів, які не завжди очевидні в нотному тексті чи вторинних аналітичних джерелах.

Аналіз досліджень і публікацій. З огляду на обмеженість кола дослідницьких праць, специфікованих на питаннях ролі труби у творчості Є. Станковича, важливим кроком стало звернення до першоджерела – думки самого автора. Для з'ясування його бачення тембрових та семантико-філософських засад функціонування труби в його творчості автором статті було проведено інтерв'ю (19 серпня 2025 року). Крім того, для формування науково-дослідницької бази були застосовані положення: О. Бензюк [2] та І. Коханик [5] щодо постмодерної відкритості музичного тексту та багатозначності художнього вислову; П. Вакалюка [4] та І. Тукової [6] щодо розвитку духової музики в контексті тембропошукових зусиль сучасних композиторів; Н. Ашихміної, В. Дашковського [1] та Д. Шевченко [7] щодо суті полістилістики в сучасному мистецтві; О. Берегової [3] щодо специфіки композиторського мислення Є. Станковича.

Метою статті є розкриття семантичних, жанрово-стильових та філософських аспектів функціонування труби у творчості Євгена Станковича на основі аналізу його авторських висловлювань, зафіксованих під час інтерв'ю.

Виклад основного матеріалу. Питання семантичного інваріанту музичного інструмента в сучасному мистецтві залишається відкритим. Множинність його інтерпретацій формує власне смислове поле. На думку О. Бензюк, сучасне мистецтво прагне до

відкритої структури, у якій жоден елемент не має єдиного домінантного значення, а зміст твору розкривається через взаємодію потенційних інтерпретацій [2, 47]. Такий підхід визначає теоретичний ракурс, у межах якого інструмент у партитурах сучасного композитора стає носієм емоційного та філософського змісту – знаком, що відкриває простір для нових смислів, чому було присвячене перше питання до Є. Станковича:

Ю. Ф.: *Насамперед хотів би запитати про Ваше сприйняття та музичне бачення труби як певного символу. Які семантичні функції виконує труба у Ваших оркестрових, камерних та сольних творах?*

Є. С.: *Вибір труби для мене – це завжди інтуїтивний процес, який ґрунтується на відчутті потреби в її унікальному звучанні. Я не можу виділити якусь одну функцію, бо труба, як і будь-який інструмент, є для мене радше засобом для вираження емоційного стану й конкретних художніх ідей. Я пишу музику, я її відчуваю, і коли чую, що саме тут має прозвучати труба, то і використовую її. Це внутрішній, майже підсвідомий порив.*

Труба має настільки яскравий, неповторний і виразний тембр, що вона завжди знаходить своє місце у творчості кожного композитора, який прагне до максимальної експресії. Митці відчувають її потенціал і знають, коли саме її потрібно задіяти. Це питання інтуїтивного вибору, який перетворює трубу на потужний засіб комунікації, здатний передати найглибші емоції та переживання автора.

У наведених словах композитора особливо виразно проявляється інтуїтивна природа його тембрового мислення, у якому труба стає емоційним посередником між автором та слухачем, живим носієм творчої енергії, що розкриває себе залежно від контексту. Така позиція композитора підкреслює його індивідуальний стиль та віддзеркалює провідні тенденції сучасного музичного мислення, у якому інструмент (як сольний, так і у загальній тембральній палітрі) перетворюється на ретранслятор авторської ідеї.

З другого боку, існує усталене, так би мовити, стереотипізоване уявлення про трубу. Історично труба пов'язана з урочистістю, героїзмом, символікою перемоги, але із плином інструментально-виконавської еволюції її темброві можливості розширилися до інтимних, ліричних та психологічних амплуа. Така дихотомія відкриває широкі горизонти для її семантичного трактування, особливо у творчості Є. Станковича, про що слушно

зазначає музикознавиця О. Берегова: «Євген Станкович уже з перших композицій заявляє про себе як композитор значного різнобічного обдарування. Драматичний тип мислення завжди підказує композиторові шлях до глибоких філософських ідей і глобальних проблем сучасності...» [3, 78]. Наведена думка є ключовою в осмисленні кожного тембру в його творчості, а особливо труби, як індикатора внутрішнього драматичного руху, навіть на мікрорівні однієї музичної фрази чи лаконічного підголоску в партитурі. Тому, наступне питання інтерв'ю було присвячене саме семантично-філософському виміру:

Ю. Ф.: *Труба має надзвичайно багатий діапазон виразних можливостей – від героїчного пафосу до ліричної меланхолії. Як Ви бачите її роль у своїх симфонічних творах, і чи є певна філософія або концепція, що лежить в основі Вашого ставлення до цього інструмента?*

Є. С.: *У своїх симфонічних творах я, як правило, використовую трубу відповідно до її традиційних функцій, особливо в кульмінаційних моментах. Її потужний і яскравий тембр ідеально підходить для створення драматичних, епічних акцентів, що посилюють емоційну напругу. Однак я бачу її потенціал значно ширше. Труба – один із найдавніших інструментів, що має глибоке історичне коріння, про яке згадується навіть у Біблії. Ця давня спадщина та унікальна здатність її звуку проникати крізь будь-яку оркестрову фактуру надає їй особливої ваги. Попри свою традиційну функцію в кульмінаціях, у сучасній музиці труба все частіше виступає як сольний інструмент, що може передавати не лише велич, а і глибокий ліризм. Це особливо помітно з появою джазу в ХХ столітті, який розкрив нові, несподівані можливості труби, перетворивши її на повноцінний засіб для вираження тонких душевних станів. У своїй творчості я прагну поєднувати традиційне ставлення до труби як до інструмента кульмінацій із її ліричними та драматичними можливостями.*

У цих словах виразно простежується дихотомічна природа композиторського бачення труби: поєднання традиційного й новаторського, кульмінаційного й медитативного. Композитор підкреслює її зв'язок із біблійною символікою, що надає звучанню метафізичної глибини і водночас визнає вплив джазової культури, яка відкрила інструмент у площині індивідуальної, інтимної виразності.

У контексті постмодерної музики така позиція виявляє полістилістичну природу мислення композитора, де взаємодіють архаїчні символи й сучасні інтонаційні практики. Є. Станкович фактично трансформує трубу в медіатор між сакральним та особистісним, поєднуючи філософську рефлексію з безпосереднім емоційним досвідом.

Одним із визначальних чинників творчості Є. Станковича є постійне оновлення жанрових форм, їхня гнучкість та здатність підлаштовуватися під емоційно-образну логіку твору. Сучасне музичне мислення, орієнтоване на відкритість та динаміку, тяжіє до таких форм, що дають змогу композитору вільно поєднувати різні стилеві пласти, виходячи за межі академічних рамок.

Музикознавиця І. Коханик наголошує, що сучасний процес стилеутворення в музиці з його багатством відтінків формує унікальний комунікативний феномен, де інтерпретативність є ключовою складовою у взаємодії «композитор – виконавець – слухач» [5, 79]. Описана тенденція ідеально вписується у творчу практику Є. Станковича, де виконавець нерідко стає співавтором форми (через можливість її варіативного трактування). Яскравим прикладом цього є «Концерт-рапсодія для труби з камерним оркестром» (2010) – твір, у якому імпровізаційна свобода та внутрішній емоційний розмах закладені на всіх рівнях: від вибору жанру до індивідуального тлумачення труби як сольного інструмента, виведеного за межі традиційних функцій. Такі аспекти потребували авторських пояснень, чому й було присвячене наступне питання інтерв'ю:

Ю. Ф.: *Поділіться історією створення «Концерту-рапсодії для труби з камерним оркестром». Що спонукало Вас до вибору саме рапсодії як розширення горизонтів традиційного концертного жанру?*

Є. С.: *Створення «Концерту-рапсодії» було мотивоване не стільки прагненням розширити жанрові рамки, скільки особистим проханням колеги – трубача Валерія Посвалюка...*

Щодо вибору жанру, то я не надаю йому першочергового значення. Кожна форма, будь то концерт чи рапсодія, має свою специфіку, але для мене визначальним є музичний матеріал. Саме він, його тематична ідея та емоційне наповнення диктує структуру твору.

Якщо музичний матеріал є вільним, емоційним та асоціативним, він природно тяжіє до жанру рапсодії...

При написанні цього твору я прагнув максимально розкрити технічні та виразні можливості труби, не обмежуючись її традиційними функціями... Я намагався вивести тембр труби на новий, несподіваний рівень, розкриваючи її як інструмент із безмежним потенціалом.

У коментарі композитора простежується надзвичайно важливий момент – заміна жанрової домінанти інтонаційною логікою. Для композитора не жанр диктує форму, а музичний матеріал сам породжує власну структурну модель. Такий підхід безпосередньо відповідає постмодерній естетиці, у якій жанр стає не номінально нормативним каркасом, а живою, пластичною оболонкою музичної ідеї.

Очевидним у творчості Є. Станковича є прагнення до поєднання звукової експресії та духовної образності, що нерідко виявляється через звернення до символічних (онтологічних) мотивів. Труба як інструмент, що має давні сакральні конотації – від біблійних сюжетів до ритуальної обрядовості – в опусах митця зазвичай проявляється в урочистому, піднесеному, метафізичному звучанні (особливо це помітно у «Святі труб» для 16 труб без супроводу (1998) та оркестрових партій творів духовно-релігійного виміру: Каддиш-Реквієм «Бабин Яр» для тенора, баса, хору та оркестру (1991), «Панахида за померлими з голоду» для солістів, двох мішаних хорів, читця та симфонічного оркестру (1992), «Реквієм» (світова прем'єра – 2025) та ін.).

Такий діалог – між архаїкою та сучасною мовою, між «горним і долішнім», між ефемерним та сутнісним – стає визначальним для його стилю. За влучним визначенням Д. Шевченко: «Полістилістичність у поєднанні стилів уможливила злиття давнини й суперсучасності» [7, 138].

Майже афористичний вислів науковиці настільки точно відбиває творче кредо Є. Станковича, що цілком зрозумілою стає його творча візія в контексті нашого дослідження: він прагне вивести тембр труби за межі її стереотипних функцій, але не шляхом відмови, а філософським переосмисленням її в сучасний полістилістичний контекст. Непростий та неоднозначний аспект творчості митця потребував конкретизування, а саме, на прикладі «Свята труб» – композиції, де сакральна символіка зустрічається з потужною монотембровою експресією:

Ю. Ф.: Наступне питання про художній задум «Свята труб». Сама назва твору викликає асоціації з урочистістю, пишністю, а

можливо, і певним символізмом (наприклад, біблійні труби Єрихону). Чи вкладали Ви у твір певний образний або програмний зміст? Якщо так, то як партія кожної труби та взаємодія монотембрового ансамблю в цілому сприяють розкриттю художніх ідей цього твору?

Є. С.: Створення «Свята труб» було, якщо я вірно пам'ятаю, на прохання колеги, Валерія Посвалюка, можливо, для якоїсь конкретної події, але я не вкладав у нього конкретний образний чи програмний зміст. Для мене важливо було передати саме урочисте звучання труби, яке я дуже люблю. Коли грає одна труба – це прекрасно, але коли їх багато, вони створюють потужний і яскравий звук, який я хотів використати.

Я вважаю, що основна функція композитора полягає не в тому, щоб нав'язувати слухачеві свої асоціації, а в тому, щоб створити ґрунт для його власної творчої уяви. Коли музика звучить, уява кожного слухача починає працювати, ґрунтуючись на його особистому досвіді, культурному рівні та інтелекті. Саме тому хтось може почути в моїй музиці біблійні труби Єрихону, а хтось – щось зовсім інше. Моя мета була одна: написати твір, який звучав би святково. І якщо слухач сприймає його саме так, це означає, що мені вдалося досягти своєї мети.

Як бачимо, композитор уникає прямолінійної програмності, натомість розкриваючи глибинну естетику відкритого змісту (О. Бензюк), характерну для постмодерної поетики: композитор не диктує значення, а створює простір для індивідуального сприйняття. Відмова від програмного підтексту не означає позбавлення твору змісту: навпаки, сенс виникає у взаємодії з виконавцями (а пізніше – і зі слухачем), які самі заповнюють смислову лауну, залишену недосказаністю автора. Інакше кажучи, композитор дає можливість кожному учаснику творчо-інтерпретаційного процесу «чути те, що він хоче (може) чути».

Ще одним цікавим зрізом досліджуваної теми є питання еволюції музичного мислення композитора, яке традиційно розглядається як рух від одного стильового етапу до іншого, проте в сучасному контексті цей процес набуває індивідуалізованого, інтуїтивного характеру. Відмова від лінійної хронології корелює із загальною тенденцією до свободи від стильових догм та зосередження на якості самого звучання. Музикознавиця І. Тукова слушно зауважує, що «...основна увага композиторів зосереджується на експериментах зі звуком і над якістю звучання

інструментів...» [6, 60]. Такі тенденції притаманні і творчості Є. Станковича, у зв'язку з чим доречним було питання про зміну його ставлення до труби як художнього засобу впродовж творчого шляху:

Ю. Ф.: *Чи зазнавало змін із часом Ваше образне сприйняття труби та її ролі в симфонічній музиці? Чи можна простежити еволюцію від ранніх творів до сучасних у тому, як Ви використовуєте цей інструмент для формування емоційного, образного чи смислового простору?*

Є. С.: *Я ніколи свідомо не відстежував еволюцію у використанні труби чи будь-якого іншого інструмента у власній творчості. Це завдання, радше, для музикознавців, як ви. Я керуюся виключно творчим покликом і внутрішнім відчуттям. Для мене кожен інструмент – це засіб для втілення конкретної музичної ідеї, і я його використовую саме тоді, коли відчуваю в цьому потребу. Якщо змінюється загальний напрямок моєї музики, це може потягти за собою і зміни в інструментуванні, але це не є свідомим процесом. Я уникаю надмірного прагнення до певних концепцій. Художник не повинен надмірно рефлексувати над власним методом. Коли він створює, він йде за душею. Моє творче кредо – це рух уперед, а не огляд назад. Я пишу те, що відчуваю зараз, довіряючи внутрішньому голосу, і вже він диктує роль кожного інструмента в певний момент у конкретному творі.*

Наведені висловлювання щодо еволюції творчого методу чітко засвідчують відмову від лінійної, свідомо контрольованої концепції розвитку. Композитор визначає інтуїцію («внутрішній голос», «творчий покликом») як єдиний рушійний принцип своєї творчості, що узгоджується з постмодерною естетикою спонтанного стилізового синтезу.

Узагальнюючи, зазначимо, що труба в його доробку не має фіксованої ролі, а є динамічною проєкцією внутрішнього стану автора, щоразу відкриваючи нові емоційні горизонти без прив'язки до хронологічних етапів. Таке ставлення втілює філософію живого звуку, де справжня еволюція відбувається не через концепції, а через емоційне оновлення слухового досвіду.

Наукова новизна статті полягає в тому, що вперше на основі раніше неопублікованих авторських висловлювань Є. Станковича систематизовано його погляди на семантику та функціональну роль труби у власній творчості.

Висновки. Проведене дослідження засноване на першоджерелі – особистих

висловлюваннях Євгена Станковича – засвідчило, що справжня суть його творчої візії лежить поза межами вербалізації та «спроб» дослідників вкласти їх у певні шаблони, оскільки в його світогляді музична матерія керується спектром інтуїтивного творчого імпульсу. Шлях музики Є. Станковича до слухача є актом делегування, де композитор створює відкриті смислові структури, а труба функціонує як символічний камертон, що налаштовує аудиторію на одну «хвилю» співтворчості та множинної інтерпретації, забезпечуючи творам митця актуальність поза межами нотного тексту та часу.

Література

1. Ашихміна Н., Дашковський В. Прояв синтезу мистецтв на прикладі жанру концерту. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених. 2025. Вип. 83, том 1. С. 40–46. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/83-1-6>.
2. Бензюк О. Відкрита інтерпретація: до постановки проблеми. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури й мистецтв*. 2014. № 4. С. 46–49.
3. Берегова О. Інтегративні процеси в музичній культурі України ХХ–ХХІ століть : монографія. Київ : Ін-т культурології НАМ України, 2013. 232 с.
4. Вакалюк П. Шляхи розвитку музики українських композиторів другої половини ХХ століття для труби (жанрові магістралі). *Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя* : зб. наук. пр. Рівне : Волинські обереги, 2015. Вип. 7. С. 36–42.
5. Коханік І. Музичний стиль як сфера комунікації композитора, виконавця, музикознавця. *Київське музикознавство*. 2017. Вип. 55. С. 70–81.
6. Тукова І. Звукопошукова тенденція у композиторській практиці другої половини ХХ – початку ХХІ століття. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Київ, 2019. № 3 (44). С. 56–69. DOI: [https://doi.org/10.31318/2414-052x.3\(44\).2019.189630](https://doi.org/10.31318/2414-052x.3(44).2019.189630).
7. Шевченко Д. Епоха постмодернізму в контексті метанаративних установок. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури та мистецтв*. 2022. Вип. 4. С. 136–141. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.4.2022.269404>.

References

1. Ashykhmina, N., & Dashkovskiy, V. (2025). The manifestation of the synthesis of arts on the example of the concerto genre. *Current Issues in the Humanities*, 83(1), 40–46. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/83-1-6> [in Ukrainian].
2. Benziuk, O. (2014). Open interpretation: towards the problem statement. *Herald of the National*

Academy of Culture and Arts Management, 4, 46–49 [in Ukrainian].

3. Berehova, O. (2013). *Integrative processes in the musical culture of Ukraine in the 20th–21st centuries*. In: *kuľturolohii NAM Ukrainy* [in Ukrainian].

4. Vakaliuk, P. (2015). Ways of developing music for the trumpet by Ukrainian composers of the second half of the 20th century (genre mainstreams). *History of the formation and prospects for the development of wind music in the context of the national culture of Ukraine and abroad*, 7, 36–42 [in Ukrainian].

5. Kokhanyk, I. (2017). Musical style as a sphere of communication for composer, performer, musicologist. *Kyiv Musicology*, 55, 70–81 [in Ukrainian].

6. Tukova, I. (2019). The sound-seeking tendency

in the compositional practice of the second half of the 20th – early 21st century. *Journal of the Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music*, 3(44), 56–69. DOI: [https://doi.org/10.31318/2414-052x.3\(44\).2019.189630](https://doi.org/10.31318/2414-052x.3(44).2019.189630) [in Ukrainian].

7. Shevchenko, D. (2022). The Postmodern era in the context of meta-narrative settings. *Herald of the National Academy of Culture and Arts Management*, 4, 136–141. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.4.2022.269404> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 07.11.2025

Отримано після доопрацювання 08.12.2025

Прийнято до друку 16.12.2025

Опубліковано 29.12.2025